

САРСЫН РОССИЯ БЭЧЭЭТИН КҮНЭ

ЭРЧИМ БАҢЫЛ — 2001 СЫЛ БАСТЫН КОРРЕСПОНДЕНА

Үгэс быһытынан ааспыт сылга биһиги хаһыаппытын кытта ыкса сибээстээхтик үлэспит селькордартан бастыһыгар «Сыл бастың корреспондента» ааты профессиональной бырааһынныктыгыгар - тохсунньу 13 күнүгэр сыл ахсын бэлиэтэнэр Россия Бэчээтин күнүгэр интэриэсчирит. Хаһыат общественной корреспонденттарың кылаабынай корреспонденттарынан мээһиэр ааттаабаттар. Кинилэр уонна ааҕааччылар киллэрэр суруктара хаһыат хас бирдии нүөмэрэ оҕоһуларыгар сүрүн сырые буолаллар. Ааспыт 2001 сыл устатыгар редакцияга хаһыат ааҕааччыларыттан уонна селькордарыттан 1300-н тахса сурук киирдэ. Итинтэн 96-н тахса бырыһыаннара бэчээттэнэн күн сырдыгын көрдүлэр.

Редакция айар үлэһиттэрин бөлөҕүн ортотугар 2001 сыл бастың корреспондент аатын Хатырык олохтооҕор Эрчим Баһыла-Васильев Валентин Титовичка интэриэсчирит туох да утарсыыта суох биһирэннэ. Эрчим Баһыл хаһыакка 4 төгүл «Хатырыктан сонуннар» дииң кылгас сонуннар сүүмэһтэрин бэчээттэттэ. Итилэргэ 43 кыра кээмэйдээх тус туспа информациялар эридьиэстэммиттэр. Холобур, 2001 сыл олунньу 17 күнүгэр №-гэ бэчээттэммит сүүмэһтэригэр 11 информациялаах. Балары таһынан Валентин Титович 12 дьоһуннаах ыстатыйалары, репортажтары, бэлиэтээһиннэри бэчээттэттэ. Кини быһыл сайын Ленскэй куораты чөлүгэр түһэриңгэ кыттыһы ылбыта уонна ол туһунан икки бэртээхэй репортаһы ыһтан баһартарда. Онтон кэлэн баран «Ленскэй - буһуу-хатыы оскуолата» дииң түмүк матырыйаалы хаһыат сэгиниңи 13 к. нүөмэригэр бэчээттэһиптэ. Ыстатыйага «Уйгу» ХЭТ 9 кинилээх болуотунуңукутарың биригээдэтин үлэлэриң түмүгэ, кыра кый коллектив хас бирдии чилиэң кыттыспыт кылаата сибидии суруллан историчи киллэрилиннэ.

Эрчим Баһыл ылсар темата кизиг, холонон көрөрө элбэх. Итини кини суруйтаалабыт матырыйаалларың ааттарыттан да көрүөххэ сөп: «Түөлбөһүн үлэ көдүүүһэ», «Айылдаттан күүс-уох ылаары», «Салалта сылаастык көрүү дуо?», «Хайабыт да хотторботор ханыың» о.д.а. Оңоруута уонна тутууга, санаһы айыыга уонна суруйууга айылдаттан төрүт талааннаах буолан Валентин Титович тугу ылсыспыта дьонго сөбүлэтэриңиң уратылаах.

В.Т. Васильев билигин эппиэттээх түбүктээх үлэҕэ МУ НУ ЖКХ производственной участкаһың начальнигынан аһанан үлэлээн эрэр. Ол да тыһнар биһиги кытта сибээһиң саңа үүмүт сылга быһыа суоҕа дииң эрэнэбит.

Дьэ онон «Эңсиэли» хаһыат 2001 сылга бастың корреспондент аата Эрчим Баһыла-В.Т. Васильевка интэрилиннэ. Истинник эррэдэлибит! Эссэ да эрчимнээхтик, бастарыллаахтык суруйа тур, Эрчим Баһыл!

Григорий ЭВЕРСТОВ,
редакцияга киһэр суруктары бэрийээчи

КОНКУРС ТҮМҮКТЭРЭ

Сыл анараа өттүгэр общественной корреспондент ортолоругар биллэриллибитэ. Конкурс сытыы проблемалары сырдаттыга уонна хаһыат уустук жанрдарыгар суруйууга аһамыта. Кыайылаахтары быһаарар улахан уустуктардаах буолла.

Утуо дьыалалар уонна чөл олох боппуруостарың сырдаттыгы иһин номинацияга Хамааттанттан НИКОЛАЙ ДАНИЛОВИЧ ДАНИЛОВ кыайылааһынан ааттанна.

Улуус олоҕун историчи сырдаттыга утумнаах үлэтиңиң ТЕРЕНТИЙ ИВАНОВИЧ ЗАМЯТИН бастаата.

Ааҕааччылар интэриэстэриң тардар проблемнай боппуруоһу көтөрүү иһин Аһаһанттан ГЕРАСИМ АФАНАСЬЕВИЧ МАРКОВКА «Саха тыла төрө сыһырыарый?» дииң цислы иһин бэрилиннэ. Бу ыстатыйаны сэгээрэр ис хоһоонноох 7 матырыйаал киһирэн үксэ бэчээттэннэ.

Бастың очерк иһин номинация кыайылааһынан «Спорт - олоҕун сырдыта» айымын автор ИННОКЕНТИЙ НИКОЛАЕВИЧ ЕЛИСЕЕВ-УС-ХААН (Нам сэл.) буолла.

Көр-күлүү уонна сатира көрүңнэригэр «Куоратчыт» дииң сценкатын иһин I Хомуустаахтан автор КОНСТАНТИН ИВАНОВИЧ ЕРЕМЕЕВ бастаата.

Онон олохтоммут бизс номинация барыта аһаллаах «иччилэриң» булдулар.

Мань тэгэ хаһыаппытын кытта өр сылларга ыкса сибээһи тутуһан биһиргэ үлэлэспит итиэннэ, чуолаан, ааспыт 2001 сылга утумнаахтык суруйбут общественной корреспонденттарың редакция бэлиэтигэр быһаарда. Кинилэр бу бааллар: КРИВОШАПКИН ГЕОРГИЙ ИЛЬИЧ, СИВЦЕВ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ, ШАПОШНИКОВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛОВНА.

Редакция конкурсе бары кыайылаахтарың истинник эррэдэлиир уонна киһилэргэ туһааннаах докумуоннар итиэннэ ойдобунуңуң бэлэхтэр бд. тохсунньу 18 к. туттарыллаахтара дииң иһитиннэрэр.

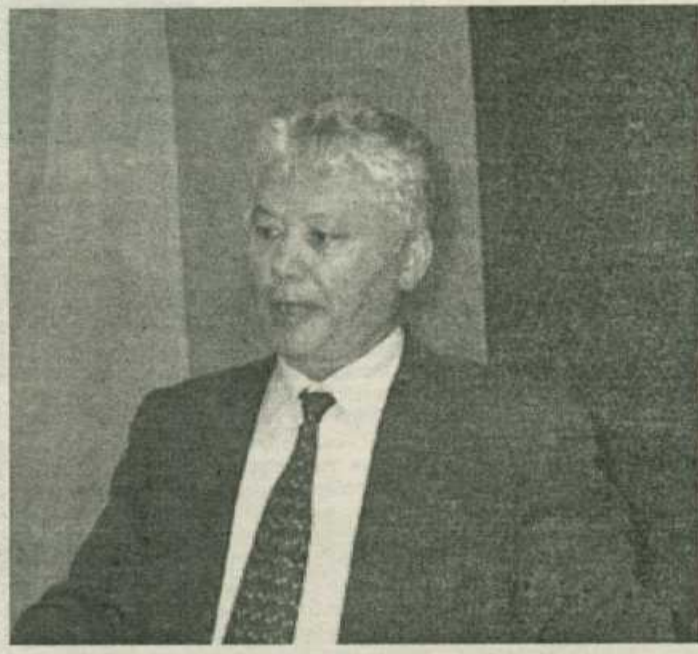
«Эңсиэли» хаһыат редакцията

М. Е. НИКОЛАЕВ ХАТЫРЫККА СЫРЫТТА

Тохсунньу 9 күнүгэр президент М. Е. Николаев улуспутугар тахсан Хатырыкка нэһилиэһиңи кытта көрсүстэ.

Бу көрсүһүүгэ быһбарга сыһыана суох, М. Е. Николаев президентин эһи э түмүктэнэн эрриң сибээстээн ааспыт 10 сылга республикага, Россияга буолбут уларыһылар тула кэпсэтии буолла. Көрсүһүүгэ улус салалтата, баһылык А. Н. Дьяконов, солбуһааччылар, Приленскэй уокурукка президент бэрэстэбиитэлэ П. С. Григорьев о.д.а. кыттыһы ыллылар. Ону таһынан Хатырыктан, Модуттан, Түбэттэн, Көбөкөнтөн, 1 Хомуस्ताахтан, атын нэһилиэктэртэн 200 тахса киһи кэлбит.

Президенти оскуола оҕолоро үңкүүлээн, кымыһынан күңдүлээн көрүстүлэр. Кулуупка буолбут мунһаахха Хатырыктан дьаһалта баһылыга Е.Н. Собакин, СЭС специалиһа А. С. Куличкина, Көбөкөнтөн дьаһалта баһылыгың солбуһааччы Е. Е. Орлов, Модут дьаһалтатың баһылыга С. И. Чирков, Түбэ баһылыга Р. Е. Лукина, 1 Хомуस्ताахтан ветеран А. И. Васильев, Намтан норуот үөрэҕиритин үтүөлээх үлэһитэ В.Р. Кутуков, урукку М. К. Аммосов аатынан совхоз директора И. Н. Спиридонов, ону сэргэ исторической наука доктора Е. Е. Алексеев тыл эттилэр.

М. Е. Николаев түмүк тыл этэн суруктары туруорда, баһылыгы С. И. Чирков, Түбэ баһылыга Р. Е. Лукина, 1 Хомуस्ताахтан ветеран А. И. Васильев, Намтан норуот үөрэҕиритин үтүөлээх үлэһитэ В.Р. Кутуков, урукку М. К. Аммосов аатынан совхоз директора И. Н. Спиридонов, ону сэргэ исторической наука доктора Е. Е. Алексеев тыл эттилэр.

М. Е. Николаев түмүк тыл этэн суруктары туруорда, баһылыгы С. И. Чирков, Түбэ баһылыга Р. Е. Лукина, 1 Хомуस्ताахтан ветеран А. И. Васильев, Намтан норуот үөрэҕиритин үтүөлээх үлэһитэ В.Р. Кутуков, урукку М. К. Аммосов аатынан совхоз директора И. Н. Спиридонов, ону сэргэ исторической наука доктора Е. Е. Алексеев тыл эттилэр.

Президент М. К. Аммосов музейыгар сылдьан көрдө-иһиттэ, бэйэтин кинигэлэриң музейга уонна библиотекага бэлэх туттарда, олохтоохтору кытта хаартыскага түстэ. Улуус баһылыга А. Н. Дьяконов президент М. Е. Николаевка М. К. Аммосов 100 сааһыгар аһаллаах знагы туттарда.

Н. И. СИВЦЕВ,
журналист

ДЬИЭ КЭРГЭН ЭКОНОМИКАТА

«ТИЭРГЭНТЭН» САҒАЛААН...

Дьиэ кэргэн экономика тың сайыннарыы программа кыттыһан Бөтүң нэһилиэһиң дьахталларың сөбиэтиң иһинэн «Тиэргэн» түмсүү тэриллэн үлэлиир. Бу дьобус түмсүү 3 кинилээх, чилиэһиңиңнээн Васильева Г.Н., Лукина С.Р. кыһамнылаахтык үлэлээн кэллилэр. Түмсүү үлэтиң сүрүн хайысхатынан оҕуруот аһың үүннэриңиң дьарыктаныы, ыаллар бары уһаайбаларыгар оҕуруоттаах буолууларың ситиһи буолаллар. Итини таһынан саңа саҕалааччыларга сүбэ-ама биэрэбит, практической көмөнү оңоробут, дьаарбанка тэрийэбит. Алтынньыга Чумаевская Е.И. анаан «Айылдаттан айдарылаах» дииң тематической биэчэр тэрийэбит. Биэчэри библиотекка Суэдалова Л.Г. салаһан ыһпыта. Елена Иннокентьевна хоһоон суруйуун дьарыктанар, итилэртэн муһтубут дьонго ааһан иһитиннэрдэ. Биир хоһоонугар олохтоох мелодист Т.П. Кирилина мелодия айан «Любовь земная» дииң ааттаан ыллаан иһитиннэрдэ. Е.И. Чумаевская илэтиңиң медик, кини биһиги биир саамай сүбэлэтэр-аһалатар киһибит. Барыдаһытына киниэхэ сүүрэбит, оңуоха эмтээх оттору туохха, хайдах туттуллалларың билиһиннэрэр. Ону таһынан сибэкки, оҕуруот аһың араас көрүңнэриң билиһиннэриңгэ солбуллубат учууталбыт буолар. Кини өр сылларга интэриэсчирит уопутун, билиитин биһиги кытта тэңгэ үллэстэр. Күһүн оҕуруот аһың хаһааныга,

кэңсиэрбэлииргэ, туһуурга кини рецебиһиңи туһанабыт. Елена Иннокентьевна сайынгы дьизитин тулаһа араас үүнээйи буолар. Быһыл ордук акация дииң маһың сөбүлэтибит.

Олуһуңуга улуска ытыллыбыт оҕуруотчуттар конкурстарыгар биһиги нэһилиэктэн 4 оҕолоох эдэр ийэ Лина Алексеевна Сивцева кыттыһы ылбыта уонна 3-с миэстэҕэ тиксиптэ. Улуустаағы конкурса сылдьан баран бөһүөлэкиит олохтоохторун ортолоругар маньык конкурсу ытыаахха сөп эбит дииң санааҕа кэлбиһит, ол иһин күлүн тутарга «Чэйиң эрэ, оҕуруотчуттар!» дииң конкурс тэрийэ ыһпыһыт. Итинтэн көрдөххө оҕуруотунан сөбүлээн дьарыктанааччылар элбэхтэр эбит. «Бүһүөлэгим, тупса тур!» дииң түһүмэххэ конкурс бары кыттааччылар олоһор сирдэриң олус сөбүлүүллэриң, инникитин сайда-тупса турарыгар элбэх баһа санаалахтарың эппиттэрэ.

Итилэри учуоттаан ыам ыйың 10 күнүттэн саҕалаан балаһан ыйың 30 күнүгэр диири «Тупса тур, бөһүөлэгим!» дииң бөһүөлэк бары олохтоохторугар көрүү-конкурс биллэриллибитэ. Бу конкурс сыала-соруга-олорор бөһүөлэкиитин тупсарыы, эргэ тутуулары, быраһыллыбыт хотоннору көтүрүн ыраастаһың, саңалы оҕуруот оҕустуу, ыаллар уһаайбаларың көдүүстээхтик туһаныылар уонна мас олоһууга киһирсэллэр. Күһүн түөлбэриңиң

кэрийэң көрбүпүт дьиэ таһың өрө тардыһы, олбуор, штакетник оҕоһууга курдук үлэлэр сиң барыттар этэ.

Кэники кэмгэ дойдубут экологията алдыһыта, иһэр уубут киртийиңтэ, сирин-дойдуну харыстаабат дойдуу куһаһан дьайыылар үгүстэри дьиксиннэрэр буолла. Ити иһин кэлэр көлүөнэбит, оҕолорбут эт-хаан өттүңиңиң доруобай, өй-санаа өттүңиңиң сайаһа, чөл олохтоох буолалларың туһугар маньык үлэлэри бэйэбит олоһор дэриэбинэбит иһиттэн саҕалаахха дииң тэрийэбит. Итиннээх барытыгар оҕолорбутун сыһыанан төрөөбүт дойдуларың тапты-харыстыы үөрэнэллэригэр таһаһахтаахпыт.

Инникитин түмсүү үлэтиң хайысхата кэңээн түөлбэлэри түмэн үлэлэтиңгэ, саастарыңан араһан араас площадкалары, лааһырдары да тэрийиңгэ киһирэххэ сөп этэ. Биир баһа санаабытынан бөһүөлэккэ водопровод киһирэр буоллар дииң. Аллара баар уулаах сирдэртэн турбалары тардан бөһүөлэк икки өттүгэр уу быраһыллар буоллар биир дьоһуннаах проблема быһаарыллыах этэ. Ууну ыал аайы тиэрдии дьиэ кэргэн экономика тың сайыннарыыта туттаах боппуруос буолар. Ол иһин Бөтүң бөһүөлэгиң ийэлэрэ бу баһа санаалара туоларыгар олохтоох дьаһалтаттан көрдөһүөх этилэрэ.

Е. ФИЛИПОВА,
«Тиэргэн» түмсүү салаһааччыта

ТОХСУННЬУ 12 КҮНЭ — РОССИЙСКОЙ ПРОКУРАТУРА ТӨРҮТТЭММИТЭ 280 СЫЛА

1722 с. тохсунньу 12 күнүгэр улуу Петр I ыраахтааҕы Россияда прокуратураны олохтообута. Итиннэ олобуран, Россия Федерациятын президентэ Б. Н. Ельцин 1996 с. государственство сокуону бөгөртүгүгэ прокуратура органнын оруолун учуоттаан, тохсунньу 12 күнүн прокуратура үлэтин күнүнэ бэлиэтиргэ ыһаах таһаарбыта. Онон быйыл прокуратура олохтоммута 280 сыла бырааһынньыктанар. Петр I биир улуу үтүгүнэн Россияда аан бастаан сокуоннары тутуһууну хонтуруоллуур, кэтээн көрөр фискаллар институттарын, онтон прокуратураны тэрийбитэ буолар. Онтон ыла Россияда 1917 с. диэри 33 киһи генерал-прокурорунан үлэлээбиттэрэ.

Октябрьскай революция сағана прокуратура сабыллыбыта, онтон 1922 с. ыам ыйын 28 күнүгэр Бүтүн Союзтаағы ситэриллээх комитет председателэ М. И. Калинин уурааһынан государственной прокуратура тэриллибитэ, Россия бастагы прокурорунан Д. И. Курский аһамыта, онтон ССРС тэриллэн, Урдүкү суут прокурорунан П. А. Красиков үлэлээбитэ.

Дьокуускайга 1722 с. уезка, онтон уобаласка сокуоннаһы көрөр киһи аһамыта. Иркутскайга баар Илин Сибирдээҕи генерал-губернаторство суутун палататыгар бас бэринэр Саха уобалаһын прокуратурата 1897 с. тэриллибитэ. 1922 с. муус устар 27 күнүгэр САССР тэриллибитинан сибээстээн, прокурорунан, юстиция наркомунан А. Д. Стефанюк, онтон И. Д. Емельянов, С. Ф. Гоголев үлэлээбиттэрэ. Саха окурругун уонна Дьокуускай куорат прокурорунан А. А. Пономарев аһамыта.

Нам оройуонугар прокуратура 1930 с. тэриллибитэ. Хомойуох иһин, архивка ким прокурорунан ананан үлэлээбитэ ити сылтан 1940 сылга диэри суох. Арай 1940 с. Г. Г. Громов, онтон М. С. Кириллин уода. үлэлээбиттэрэ биллэр.

М. И. ШАПОШНИКОВ - юстиция старшай советнига, улуус прокурорунан 1994 с. ананан үлэлиир.

— Биһиги тэрилтэбитигэр 6 штатнай единица көрүллэр. Вэйэм уопсай салалтаны ыһаабын, ону таһынан сүрүн үлэни прокурор көмөлөһөөччүтэ, прокуратура следователэ, делопроизводствонан дьарыктанар специалист ыһааллар.

Прокуратура улуус туох баар тэрилтэлэрин үлэлэригэр сокуону тутуһаллары уопсай хонтуруолун ыһаар, улуус дьаһалтата, мунһаа таһаарар ыһаахтара, акталара, милиция уонна суут үлэтэ сокуонга сөп түбөһэллэрин көрөбүт. 2001 сылга 44 тэрилтэни бэрэбиэркэлээтибит, ол түмүгүнэн 26 ырынаалаһын, ырыты оҥордубут, ол иһигэр 23 сокуону кэһини булбуһпун, 6 сыһаа оҥоһуллубут пра-

вовой акталарга бырачыас түһэрэн көтүртэрибипит. Холобура, 2001 с. тохсунньу 20 күнүгэрэ А. И. Ильин 1 солбуһааччынан аһамытын туһунан улуус баһылыгын ыһааҕа көтүрүллүбүтэ, оннук аһааһыны сокуонунан президент эрэ оҥорор. Улуус Мунһаа олохтоох бюджеты бигэртээр уурааҕа эмиз сыһаа буолан тохтоуллубута. Киин балыһаһы бэрэбиэркэлиирбитигэр «Хаан туттарыта, донорство туһунан» сокуону кэһини көтүбүтэ, ырыһаа аймахтара хааннарын булгучу буолбакка, баҕа өттүнэн эрэ босхо туттарыахтаахтар.

Холубунай дьыалалары милициялары кытта бииргэ ыһаабыт. Ол курдук ааспыт сылга 156 холубунай буруйу оҥоруу тахсыбытыттан 89-һа ыарахан буруйдар, ол иһигэр 4 өлөрүү, 2 күүһүлээһин, 65

уоруу, 26 күлүгээнээһин. Буруйу оҥорбуттар састааптарын ылан көрдөхкө, 47 урут буруйу оҥорон тутулла сылдыбыт дьон, 83 киһи итирик туруктаах сылдьан, 84 ханна да үлэлээбэт дьон эппиэккэ тардылыннылар. 18 саастарын ситэ илик оҥо тутуллубутттан 12-тэ ыарахан өрүттээх буруйу оҥорбуттар, ол иһигэр 9 буруйу оҥоруу - группанан сылдьан, бу саамай куһаҥан көстүү буолар.

Буруйу үксүн итирик туруктаах сылдьан оҥороллор, өйдөөх сылдьан охсуһуу, өлөрүү суовун кэһитэ.

Холубунай дьыалаларынан үлэбитигэр биир итэҕэни бэлиэтиэм этэ - милиция отделыгар техник криминалист хайаан да наада. Буруйу оҥоһуллунарына оннук специалист миэстэтигар тийээн барытын чинчийэн бэлэмниэхтээх, оччо-

дуна буруйу арыһы ордук таһаарылаах буолуоҕа. Ону таһынан ППС арыһах. Буруйу оҥоруу 70% улуус киинигэр киирэнэ, түүн буолар. ДНД баар да, киирэнэ 10-11 чааска бүтэр. Онон хараҥа кэмгэ уулуссаҕа хаама сылдьан милиция үлэһиттэрэ бэрээдэги көрөллөрө наада.

Саастарын ситэ илик оҥорор дьыалаларын комиссиятыгар улуус дьаһалтатын иһинэн босхоломмут эппиэттээх секретарь наада. Билигин оҥорору кытта бары тусла сылдьан үлэһиттэр - милиция, комиссия, оскуолалар. Ол түмүгэр профилактическай үлэ ыһаабыт. Буруйу оҥоһуллубутун эрэ кэннэ үлэлээһэллэр. Онтон эппиэттиир үлэһит баар буоллаһына, буруйу оҥорууну сэрэтэр үлэни сүрүннээн, ирдээн туһааннаах тэрилтэлэри кытта үлэһиттэ, киниттэн эмиз үлэни ирдээ этибит.

Нам оройуонугар үлэлээбит прокурордарынан буолаллар - юридическай наука доктор, профессор М. М. Федоров (1947 сылтан), А. И. Кривошапкин (1946), Р. Д. Протопопов (1951), П. К. Павлов (1980), С. М. Яковлев (1984), Л. П. Дюдорев (1989). Бу прокурордар бары Нам сириттэн үрдээн Саха Республикатын прокуратураһыгар үлэли барбыттара, бары бочуоттаах үлэһиттэр, билигин пенсияҕа олороллор.

1964-1974 сс. прокурорунан бары билэр киһибит Крылов П. Г. үлэлээбитэ, билигин да, төһө да пенсияҕа олордор, прокуратура үгүстүк сылдьар, бэйэтин баай уопутун атаһаһар, сүбэлиир-амалыыр. Биһиги, быраабы харыстыыр органнар үлэһиттэрэ, ытыктыыр киһибит.

Билигин, буруйу оҥоруу, дыссипилинэни, бэрээдэги кэһини өссө да элбэх кэмигэр прокуратура оруола улахан, үлэтэ көдүүстээх. Гражданнар бырааптарын кэһини, хонтуруол мөлтөөһүнэ, коррупция уонна тугу баҕарар оҥоруу көгүлүн курдук быһыыланьы элбэхтик тахсар. Сокуону тутуһуу, бэйэ үлэтигэр бэриинилээх, эрэллээх буолуу, дьонго, нуруокка болоромтолохтук, эйэстик сыһыаннаһы, киһилэр бырааптарын кэһини тутта тохтоотуу, ол тахсар биричиннэтин булан туораты биһиги, прокуратура үлэһиттэрин күннээҕи кыһадабыт, сулууспалыыр эбээһинэспит, гражданскай испит буолар. Бу ыһааһы үлэлэрибит туһунан хаһыат аһыгыскы нүөмэрдэригэр билиһиннэриэхпит.

Прокуратура үлэһиттэрин, бары ветераннарбытын идэтибит бырааһынньыккытын эрдэлибит! Быраабы, бэрээдэги харыстааһыҥа нэһилэһиһэни кытта бииргэ прокуратура, суут, силиэстийэ үлэһиттэрэ өссө түмсүүлээхтик үлэһиттэрэ дьон эрэнэбин.

М.И. ШАПОШНИКОВ,
улуус прокурора

СИДОРОВ ВЛАДИМИР ЕГОРОВИЧ - прокурор көмөлөһөөччүтэ, I кылаас таах юрист, 1979 сыллаахха Москва таағы юридической институту бүтэрбит, Нам прокуратуратыгар үлэлээбитэ 10 сыла туолар.

— Сүрүн үлэм - государственной буруйдааччы быһыытын суукка кытты. Ол курдук ааспыт сылга 74 холубунай, 37 гражданскай дьыалалары көрүүгэ кыттыбытым.

Сокуон туолуутун кэтээн көрөн хонтуруоллуур эбээһинэстээхпин. Улуус дьаһалтатыттан сағалаан бары тэрилтэлэр таһаарар ыһаахтарын, акталарын сокуонга сөп түбөһэллэрин бэрэбиэркэлиибин. Дьонтон кирибит үгсүүлэринэн дьарыктанарын, матырыяал хомуйаммын, үгсүү сөптөөх буоларын быһаардахпына, миэрэ ылабын. Тэрилтэлэр үлэлэригэр 23 сокуону кэһини көстөн, 6 бырачыас, 16 представление оҥоһулунна, сыһаа ыһаахтар уларытылыннылар. Суукка 17 исковой сайабылыанна түһэрдит-

бит, олортон 14-дэ гражданнар иһтэриэстэрин чопчу көмүскээһин буолла. 38 гражданнар үгсүүлэрин тутан бэрэбиэркэлээтибит. Холобура, Б. Х. Сивцев 1998 с. ЖКХ-тан хамнаһын ыһаагатах, ону суут нөҥүө ирдэһэн ылла. Саастарын ситэ илик оҥорор бырааптарын көмүскээн 2 сайабылыаннаһынан төрөһүтүгэр бырааптара быһылынна.

Биһиги улууспутугар быыбар кэмигэр сокуону кэһини суох. I сайабылыаннаһы кирир сылдыбыта, гос. сулууспалаах быыбар штабыгар тоҕо кыттары дьон. Ол киһи уопускаҕа сылдьар буолан сокуон кэһилибэтэх.

ЛЮЦИЯ СЕМЕНОВА ПАНТИЛОВА - I категориялаах специалист, делопроизводствонан дьарыктанар үлэһит, улуус прокуратуратыгар үлэлээбитэ муус устарга 10 сыла туолар.

— Мин манна Владимир Егоровичтын биир кэмгэ үлэли кэлбитим. Ол сағана прокурорунан Дюдорев Леонид Прокопьевич үлэлиир этэ. Оттон курьер-уборщицабытынан өр сыл эмиз делопроизводителиттэн үлэлээбит Придзеникова Марина Алексеевна этэ, билигин сынһаланҥа олордор. Биһиги коллективпыт, уопсайынан, өр кэм устатыгар бииргэ үлэлээбит эйэлээх, үчүгэй коллектив. Тэрилтэҕэ төрөбүт күннэрибитин бэлиэтиир үгэстээхпит.

ВАСИЛЬЕВ КОНСТАНТИН ПРОКОПЬЕВИЧ - юстиция младшай советнига, улуустаағы прокуратура следователэ, 1989 с. Харьковтаағы юридическай институту бүтэрэн үлэли кэлбитэ.

— Ыарахан буруйу оҥорууну силиэстийэлибин, ол курдук өлөрүүнү, күүһүлээһини, дуоһунастаах буруйу оҥорууну (бэрик, дуоһунаһын таһынан дьаһайы). Милиция отделын кытта бииргэ оперативнай-следственной бөлөхкө кириэммин үлэлиибин.

2001 с. 15 дьыала силиэстийэлэнэн суут көрүүтүгэр ыһаабын. Бу аһааһынан орто көрдөрүү, холобура, иллэрээ сыл 12 дьыала этэ. 100% барыта арыллан иһэлэрэ үчүгэй. Буруйу оҥоруу биричиннэ, биллэн турар, ары-

гылааһын, бэйэ-бэйэлэрин билсэр дьон арыһылаан баран өлөрөөллөр, үксэ быһаһынан аһыны. Холубунай дьыалалары таһынан араас үгсүү, поручение кириэрин көрөбүт. Холобура, военкоматтан иски уол байыаннай эбээһинэстэн күрэнэллэр дьон поручениены, 17 саастаах оҥоһаам иһпэт дьон үгсүүтүн көрбүппүт.

Улуустаағы прокуратура дьобус, иллээх коллективын идэтибит бырааһынньыктарынан. Россия прокуратуратын 280 сылынан эрдэлибит. Салгыы даһаны сокуонунан сирдэтинэн биһиги, бар-дьон бырааптарбытын көмүскүүр сыралаах үлэһиттир ситиһинилээһиттигэр баҕарыт.

Страницаны
Л. Новгородова
бэлэмнэстэ

КЭМНЭР УОННА ТҮГЭННЭР...

Сага үүммүт үйэни кытта сага кэм кэллэ. Сага кэми кытта сага ой-санаа үнүктүүта сараланна. Ити уларыһылар киниэхэ эрэ буолбакка, көстөр-көстүбэт эйгэрэ, сиргэ-уокка, кыылга-көтөргө барытыгар көстөллөр.

Дьэ, бу сага үүммүт кэмгэ киирэн иннинэ бири өйдүөх тустаахпыт: ааспыт-баар-кэлэр кэмнэр быстыспат бири ситимгэ туралларын. Төһөнөн ааспыт кэм, түгэн сыһаларын өйгөр тутта сылдырын да соччонон бу үүммүт кэмгэр, түгэнтэр илдэ тахсарын, мээһин үөскэтэрин, кэлиэхтээх кэмин, түгэни кэлэрин тэйттин иһэрин.

Онон, ааспыт кэмнэргэ дойдубут, дьэбит-уоппун иһигэр буолан ааспыт быһылааннары, сыһаны-халтынны, этиһиһи-охсуһууну, айдааны барытын баарынан ылынан, бырастын гынан, оно сыһаны уларытан ол кэмгэр хаалларыаха. Ааспыт сыһалары хатылаабат эрэ туһуттан санаан ылыахха.

Нам кыһына

ААСПЫТ ТҮГЭННЭР...

- Ааспыт түгэни Төннөрөн аралыы
- Бүгүнтү түгэни Суох гыһыны, алдыаты.
- Ааспыт түгэни Төннөрөн аралыы Сарсыһы түгэни Төрөппөт буолуу дии.
- Ааспыт түгэни Төннөрөн аралыы Олоххун сарбыһыы, Кыгаты буолбат дуо!
- Ааспыт түгэни Төннөрөн аралыы Адьас сыһатын Өйдөөтүм миң бүгүн.
- Ааспыт түгэни Төннөрөн аралыы Көрөтүн-сырдыһын Туһаныах тустаахпыт.
- Ааспыт түгэни Төннөрөн аралыы Сыһаны-халтынны Хатылаабат туһуттан Санаан ылыах тустаахпыт.
- Ааспыт түгэни Төннөрөт туһуттан Бүгүнтү түгэни Толору туһаныах тустаахпыт!

2002 с.

МИН САХАБЫН

Мин сахабын, Мин сахабын. Саханы уруйдуур Кэм-кэрдиһ кэлбит дииң Сир-дойду барыта Сипсийэр мэхэрэ. Үөрүүнэн туолабын, Дойдубун таптыбын. Мин саха буоларбын Астына саһыбын. Сахам сирэ барахсан, Араас эрирдээх суоллары Туораангың Бу кэмгэ кэллэң. Тулдуурдаах буолангың Тулдуһан турдаһың. Бу кэрэ кэм-кэрдиһ Аартыгар киирэнгин «Мин баарбын» дииң Былларэн эрдэң. Киһиг-халку илигин Сараачы быраһан Калбита-барбыты Үөрүүнэн көрсөбүн. Баайгыһан-дуолгуһан Ыспахтаан ыларһың. Ол барбыт донуһан Илдьикин ытаһың. «Мин баарбын Үүнэбим, сайдабын, Мин кыахпын толору Туһанар кыахтаахпын Мин Саха, Саха сирэ буолабын!»

2002 с.

УЛУУРЭХ ПӨЛЛӨҔӨ

Бөтүн нэһилиэтин дьаһалтата, нэһилиэк олохтоохторо Российской Федерация үөрэҕиритин туйгуһун, 2000 сыл бастың директорһың, Бөтүн нэһилиэтин баһылыһын **МИХАЙЛОВ ПЕТР РОМАНОВИЧ** үйэ аһардаах үбүлүөһүнэн итиитик-истигник ээрдэлибит.

Баһарабыт чэһиз-чэбдик доруобуяны, сырдык-ыраас халлааны, үлэ-бэр-хамнаскар өссө үрдүк ситиһилэри, дьэ кэргэнгэр дьолу-соргуһу!
Нэһилиэк дьаһалтата

Өр сылларга Нам райпостуһар үлэлэбит **СЛЕПЦОВА ЕВДОКИЯ АЛЕКСЕЕВНА** 80 сааскын туолбуккуһун итиитик-истигник ээрдэлибит! Баһарабыт тус бэйэһэр, оҕолоргор дьоллоох-соргулаах олоһу, кытааннах доруобуяны, күн сиригэр баар бары үчүгэйи!
Ветераннар сэбиэттэре

Күндү доһорбутун «Быйан» АО суопһарын **ЯКОВЛЕВ ЕГОР НИКОЛАЕВИЧ** 50 сааскын туолар кэрэ-бэлиэ күнүгүнэн истигник ээрдэлибит! Эн сааһың тухары «Сельхозхимия», кэлин «Быйан» акционернай общество солбуллубат суопһарынан эһиклэ суох үлэлээн кэллин, улуус, республика биһр бастың производственнига буоллуң.

Инникитин даһаны иттиһик тэттиһээттих үлэли-хамсыы сырыт, дьэ кэргэниң, бэйэң чэһиз-доруобай, дьоллоох буолуң!

1 Хоһустаах орто окс. 1969 с. выпускниһтара, учууталың А.Г. Ядрихинская

Күндүтүк саһың күтүөппүтүн **ЯКОВЛЕВ ЕГОР НИКОЛАЕВИЧ** үйэ аһардаах үбүлүөһүнэн үөрэн-көтөн ис сүрэхпиттэн итиитик-истигник ээрдэлибит!

Биһиги аймах туһугар уһарабат көмөн, сылаас санаан, өйбүл-тирэх буоларың иһин барһа махталыһын тиэрдэбит.

Сир үрдүгэр баар бары кэрэ эйгэ тулаһар түмүстүн, ыраас халлаан, сырдык күн тулалыһар эйгэһин чөлүттүн, аймах-билэ дьонун, таптыһар кэргэниң, уолаттарың, кийинитэриң, сиһниэриң үөрүүтэ-көтүүтэ сайаһас санааһын күһүрүтүн, доһотторун истиг сыһыаннара ситим курдук салдаһын, үлэһэр ситиһиһин өрөөйдүү, үүнэ-сайда сөхтөрдүн, эдэр эрчимиң хаһан да уостубатың, иһиһээттиң эгэрдэһин, айыһыһың арчылааһын, ураанхайдыы уруйдуубут, сахалыы айхаллыһыбыт.

Эбэрдэни кытта аймах дьонун: Ардуновтар, Даниловтар, Ушинскийдар, Румянцевтар, Румянцевтар, Стручковтар, Проконьевтар, эдэр Ушинскийдар, В. Кривошапкин, Чупровтар

БИЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

Намская улусная типография предлагает полиграфические услуги: печатную продукцию (различные бланки, визитки, дипломы, грамоты, буклеты, брошюры), переплетную продукцию приветственные папки (без вкладыша, именные, со вкладышем) блокноты, удостоверения, свидетельства, комплект годового баланса.

Наш адрес: Намский улус, с. Нам, Ленская 85. Тел. 21-5-07.

Суһаллык дьэ көндөйүн атыылаһабыт. Төлөбүрэ уу харчынан, кэпсэти быһыыһынан.

Билсэр тел. 27-6-10.

Управление пенсионного фонда Намского улуса извещает к сведению пенсионеров:

В связи с опозданием программные обеспечения по введению новых федеральных законов РФ с 1 января 2002 г. выплата пенсии задерживается.

Управление пенсионного фонда по Намскому улусу

КЭРИЭСТЭБИЛ

Тохсунньу 13 күнүгэр ыарахан ыарыы эмискэ биһиги биһигэ үөрэммит истиг дьүөгэбитин, эдэр сааспыт араһыспат доһорун кэрэ-ыраас дууһалаах үтүөкэн үлэһити Клара Кирилловна Попованы-Ядрихинскаяны күн сириттэн илдэ барбыта номнуо биһр сыла буола оҕуста.

Клара Кирилловна 1937 сыллаахха олунһу 1 күнүгэр Хатырык нэһилиэгэр элбэх оҕолоох Поповтар дьэ кэргэнгэ икки оҕон төрөөбүтэ. Кини кыра эрдэриттэн эбэтигэр Маарыйакаанга иһитилэн улааппыта, үлэһит буолбута. Биһиги дьүөгэбит үөрэххэ-үлэһэ олус дьулуурдааһа, ону таһынан спортка (чэпчэки атлетикада) сүүрүүнэн дьарыктанара, үчүгэйдик ылыһыра, өрүү үөрэ-көтө сылдыра, табаарыстарыгар истиг-иһирэх сыһыаннаһара. Биһигэ үөрэммит оҕолоро, учууталлара, нэһилиэтин дьоно, ыкса ыаллара Кларабыһынан күн туттарыт. Кини сүүрүүгэ Нам оройуонун хас да төгүллээх, ону таһынан республика чемпионката этэ. Биһигэ төрөөбүт убайыһынан Иван Кирилловичтын Саха сирин чэйин үгүстүк көмүскэбиттэрэ, сахалар сүүрүктэр эбит дэһпит дьоннортон биһрдэстэрэ этилэр. Ону туһундуулар үгүс элбэх грамоталара.

Биһиги ыкса ыаллара, чугас доһотторо дьүөгэбитин олус да суохтаатыбыт, хас түмэс түстэрбит эрэ кини баара буоллар ырыа бөҕө ылланыа, көр-нар бөҕө буолуо этэ дииң аһтан-санаан аһаһыт үгүстүк. Кэрэ киһи-бит Клара Кирилловна сырдык мөссүөнүн хаһан да умнуохпунт суоһа чугас доһотторо, ыкса ыаллара, табаарыстара.

Биһигэ үөрэммит кылааһын оҕолоро, чугас оҕолор ыкса ыаллара-доһотторо

РЕДАКТОР В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, — 21496; ; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакционной издательской система — 21141

Төрүтүн таһаарааччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Мнасабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууу хонтуруолдуур уонна регистрациһылар РФ бэһээкэ Госкомитетын СР региональной управлениһыгар регистраци-йлаһыт нүмэһэ — **И 0085.**
Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэһитин, дьэһит аадырыһын чопчу ыйың. Редакцияҕа киир-бит суруктар төһөрүдүбэтэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биһр буолбат.**
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республикаһа, Нам с., Заложной уул. 2.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

МАХТАЛЛАР

Мин, Горнай улууһун кытыы нэһилиэгиттэн 1998 сылтан Намка кэлэн эмчит Надежда Иннокентьевна Дьяконоваһа көрдөрөн, эмтэнэн үчүгэй буоллуң. Уонча сылы мэлдьи ыалдыан, эрэйдэнэн, араас эмкэ эмтэнэн үтүө буолбатах ыарыым, бронхиальной астмам, үчүгэй буолан, уопсай доруобуһам эмиз бөһөргөөн тыһыным уһан, утуһар, оҕолор буолан абыранным.

Быйыл эмиз оҕонньорбуһаан кысыһытыгар кэлэ сылдан оҕонньорум оһоллоһон киһи илиитигэр киирбитин аһыйах хонукка эмтэнэн атаһар туруорда.

Бу үтүө, кыһамныһылаах эмчиккэ Надежда Иннокентьевнаһа, истиг махталбын биллэрэн туран, кэлэн иһэр саргылаах Саҥа дьылынан ээрдэлиһин!

Үчүгэйкээн санаалаах, үтүө-мааны эмчит үйэң-сааһың тухары үөрэ-көтө оҕор. Дьол-соргу тоххойдуң, доруобуһаң тубустун. Инникитин даһаны бу курдук кыһамныһың ууран үлэлээн, бар дьон махталың ыла сырыт.

Үтүө баһаны кытта Осипова А.Н., үлэ, тыһыл ветерана, I группалаах инбэлиит

Мин улуус мунһаһар депутатһан талылларбар күүс-көмө буолбут, депутат быһыыһынан үлэм хайыскаларын өйөөбүт уокуругум быһбардаааччыларыгар мин туһабар куоластарын биһрбиттэригэр ис сүрэхпиттэн махтанабын. Түөлбэлэр начальниктара О. Москвитина, К. Семенова, О. Попова, П. Кононова, координационнай сэбиэт председателэ Кривошопниһына М.В., «Ытык Сүбэ» Кокорев Г.С., партийнай тэриһтэ секретара Касьянов Г.С., детсадтар сэбиэ-диссэйдэрэ Полицикова В.Р., Слепцова М. үлэһиттэри кытта көрсүһэрбэр бары усулуобуһаны оҕорон үлэ, тыһыл ветерана Винокурова У.Ф., улуус мунһаһар депутата Кривошопкин Г.И., улуус «Ытык Сүбэтин» чилиэнэ Винокуров И.В. сүбэһэн-аманан итэһэл-лээх дьон быһыыһынан көмөлөһүлэр.

Нэһилиэк хаһаайыһыһыттаннай культурнай олоһо сайдыһытыгар, дьон оҕор бөҕө туруктаах буолуутугар түмүүлээхтик «Кырдыаһа-стан сүбэтин, эдэртэн эйэтин ылан» нэһилиэкпит дьонун этиһилэ-ригэр болоромолоохтук сыһыаннаһан, ону олоһо киллэригэ би-иргэ үлэһитхит, туох баар интеллектуальной уонна экономическай кыаһы барыһын тыа сирин өрө көтөбүүгэ тиэрдэр ханааллары булууга ууруохпунт.

Бука барыһытын Саҥа дьыл бырааһынныһыһынан!

Улуус мунһаһар депутата Н. ДАНИЛОВ

2002 с. тохсунньу, олунһу, кулун тутар ыйдарга Бүлүү, Уһо Бүлүү, Ньурба, Сунтаар маршрутуһан баран кэлэргэ сайаапка хо-муһабын.

Билсэр. тел. 25-3-79.

Намскому педагогическому колледжу на работу срочно требуется сварщик-сантехник. Жильем обеспечиваем.

ГУП ФАПК «Нам» выдвигает на аукционную продажу следующие недвижимые имущества:

— Дом заборщик (квартирный дом) (с. Аппаны, КИ Хатын-Арынский);

— Пристрой бытового назначения

Арочный гараж (с. Нам, ул. Чернышевского, Намский ДОК).

Дата проведения аукциона 11 января 2002 г. в здании ГУП ФАПК «Нам».

В кафетерий ГУП ФАПК «Нам» срочно требуются повара. При себе иметь трудовую книжку, санитарную книжку.

Обращаться по адресу: с. Нам, ул. Ст. Платонова, 3. Тел. 21-1-91.

Т-16 охсордоох, мунһардаах тракторы атыһылыһыбын. Сыаната кэпсэти быһыыһынан.

Билсэр тел. 21-4-55 (киһэ), 21-4-40 (үлэ кэмгэр).

Кыһыл Дэриэбинэһэ тутуллан буппунт дьэһни көһөрөн ыларга атыһылыһыбын. Сыаната кэпсэти быһыыһынан.

Билсэр тел. 21-6-02

Хаһыат аһыгыһы күмөһэр, өрөбүл күн субуотаттан бэни-дизниһиккэ көһөрүдүбүтүн, чэһниэргэ таһар.

<p>Таптыһар өбөбүт МАРКОВ Афоня хомолтолоохтук өлбүтүн дириник курутуу-ан туран бары чугас аймахтарыһыгар, билэр дьонугар, табаарыстарыгар иһитинэрэбит. Ийэтэ, абаһа</p>	<p>Биһигэ үлэһит коллегаһытыгар Третьяко-ва Евдокия Николаевнаһа барыһын өбөтө ИВАНОВ Кеша хомолтолоохтук уонна таптаһаах ийэтэ ИВАНОВА Анастасия Иосифовна үһүнүк ыалдан өлбүттэринэн диринг курут-баммытын тиэрдэбит. Партизан участковой балыһыһын коллек-тива</p>
<p>Таптыһар сиһиним МАРКОВ Афоня хомолтолоохтук өлбүтүнэн кыһспар. күтүөппэр диринг курутбаммын тиэрдэбит. Эбээ Катя</p>	<p>Күндү эбэбит, хос эбэбит Партизан нэһи-лиэгин кырдыаһас олоһтооһо, үлэ, тыһыл вете-рана КОРЯКИНА Аниһа Степановна б.д. тохсунһу 9 күнүгэр 93 сааһыгар үһүн ыарахан ыарыһтан биһиги кэһкэбиттэн оһон туорааһын дириник курутууһан туран бары билэр дьонугар, аймахтарыгар биллэрэ-бит.</p>
<p>«Энсиэли» хаһыат редакцията уруку үлэ-һитигэр Васильева Екатерина Семеновнаһа таптаһаах сиһээ МАРКОВ Афанасий Афанасьевич эдэр сааһыгар хомолтолоохтук өлбүтүгэр диринг курутбаммын тиэрдэр.</p>	<p>Күндү эбэбит, хос эбэбит Партизан нэһи-лиэгин кырдыаһас олоһтооһо, тыһыл вете-рана КОРЯКИНА Аниһа Степановна 93 сааһыгар ыалдан өлбүтүнэн сиһниэригэр, аймахтарыгар диринг курутбаммын тиэрдэр.</p>
<p>Ытыктыһар, убаастыһар күндү доһорбунт МАРКОВ Афоня хомолтолоохтук күн сириттэн туорааһытыгар төрөппүттэригэр, аймахтарыгар диринг ку-рутбаммын тиэрдэбит. Доһотторо</p>	<p>Партизан нэһилиэгин дьаһалтата нэһили-эк кырдыаһас олоһтооһо, тыһыл ветерана ИВАНОВА Анастасия Иосифовна ыалдан өлбүтүнэн кэргэнгэр, сэрин вете-раныгар Иванова Николай Семеновичка, өбө-лүгэр, сиһниэригэр, аймахтарыгар диринг ку-рутбаммын тиэрдэр.</p>

Талыһыһына уонна таһыһыһына «Энсиэли» хаһыат редакционнай-издательской систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга «Сахаполиграфиз-дат» НИПК бэһээттөннэ, Орджоникидзе уул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэһээт. лисс.
Индексэ — 54889. Тираһа — 2343
Бэһээккэ илии баттанна —12.00 ч, 11.01.2002
Саһааһын №-рэ — 4я